

УДК 331.548

Т. В. Дядик,

к. е. н., доцент, доцент кафедри економіки підприємства,

Полтавська державна аграрна академія, м. Полтава

С. В. Писаренко,

к. с.-г. н., доцент, доцент кафедри економіки підприємства,

Полтавська державна аграрна академія, м. Полтава

СТАН ЗАЙНЯТОСТІ ТА БЕЗРОБІТТЯ В УКРАЇНІ

T. Dyadik,

Candidate of economic sciences, associate Professor,
department of business economics, Poltava state agrarian academy, Poltava

S. Pysarenko,

Candidate of agricultural sciences, associate Professor,
department of business economics, Poltava state agrarian academy, Poltava

THE STATE OF EMPLOYMENT AND UNEMPLOYMENT IN UKRAINE

У статті проаналізовано погляди на сутність та причини безробіття різних економічних шкіл. Висвітлений сучасний стан, особливості та проблеми економічної активності населення в Україні в умовах фінансово-економічної кризи. Проаналізований рівень безробіття за статтю, віковими групами, місцем проживання та професійними групами. Розглянуто рівень навантаження незайнятих на вільні робочі місця та чисельність працевлаштованих. Запропоновано основні заходи щодо забезпечення зайнятості та відповідності пропозиції робочої сили до потреб економіки.

the article analyzes the views on the nature and causes of unemployment of different economic schools. The present state, characteristics and problems of economic activity of population in Ukraine in conditions of financial and economic crisis are highlighted. The level of unemployment is analyzed by sex, age group, place of residence and occupational groups. Load level of the unemployed to vacant jobs and the number of employed are considered. The basic steps to full employment and compliance with labour supply to the needs of the economy are suggested.

Ключові слова: економічно-активне населення, зайнятість, безробіття, попит, пропозиція, ринок праці, заробітна плата.

Key words: economically active population, employment, unemployment, demand, supply, labour market, wages.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Людський капітал є надзвичайно капіталоємним для суспільства. Безробіття — складне соціально-економічне явище. І хоча можна знайти певні позитивні моменти безробіття (конкуренція, що змушує роботодавців збільшувати зарплату та покращувати умови праці у боротьбі за кращих працівників, а найманих працівників підвищувати свої особистісні та професійні характеристики у боротьбі за кращі робочі місця) у більшій мірі безробіття має негативний вплив на всі сторони життя суспільства — економіку, політику, соціально-трудова відносини. Саме безробіття призводить до недовикористання такого важливого ресурсу, як людський капітал. Недовикористовується частково або ж і повністю ресурс в який свого часу вкладали кошти батьки на народження та виховання, вчителі, репетитори, викладачі,

тренери, медичні працівники і т.д. Безробіття поглиблює і так загострене почуття несправедливої диференціації доходів населення в нашій країні, соціального розшарування, є причиною зростання алкоголізму, наркоманії, розлучень, злочинності, самогубств. Крім того, меганегативним наслідком та головною "ціною" зростання безробіття для держави є вагоме скорочення потенційного внутрішнього продукту і національного доходу.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Джерела та причини безробіття, інструменти його регулювання досліджувались представниками різних економічних шкіл. Враховуючи актуальність подолання такого явища як безробіття, наукові дослідження в цій галузі мають довгу істо-

рію та інтенсивно тривають сучасними науковцями і зараз.

Першу спробу пояснити сутність і причини безробіття зробив Т. Мальтус — англійський економіст. У теорії Мальтуса на сьогодні є багато прихильників, які спираючись на сучасні події, що відбуваються у світі, засобами усунення безробіття вважають війни, епідемії, свідоме обмеження народжуваності. Вчений стверджував, що таке явище як безробіття властиве всім епохам. У своїй праці "Досвід про закон народонаселення" він доводить, що людство на планеті розмножується в геометричній, а виробництво засобів існування зростає в арифметичній прогресії [1].

Технологічна теорія безробіття, що виникла у середині 50-х рр., вбачала причину у науково-технічному прогресі, технічних змінах у виробництві, особливо непрогнозованих. Боротися з безробіттям, на думку авторів концепції, слід обмеженням продуктивності праці. Найбільш поширеною сьогодні є кейнсіанська теорія, згідно з якою причиною безробіття є недостатній попит на товари — люди заощаджують, а державне стимулювання попиту та інвестицій є недостатнім. Засобом боротьби з безробіттям Дж. Кейнс вважав збільшення воєнних витрат [2].

Англійський економіст Артур Пігу причину безробіття вбачав у недосконалої конкуренції, яка діє на ринку праці він стверджував, що всезагальне скорочення грошової заробітної плати стимулює зайнятість, проте і в умовах досконалої конкуренції на ринку праці безробіття також існувало. Марксистська теорія трактує безробіття як закономірність розвитку капіталістичного способу виробництва, в першу чергу, законів конкурентної боротьби, що змушують капіталістів збільшувати інвестиції, вдосконалювати техніку. Це призводить до зростання витрат на засоби виробництва порівняно з витратами на робочу силу. Так збільшується органічна будова капіталу і зростає безробіття. Це явище пов'язане також з циклічним розвитком економіки, з процесом нагромадження капіталу і має назву всезагального закону капіталістичного нагромадження і т.д. [3].

Незважаючи на значне коло досліджень, пов'язаних з оцінкою, розробкою заходів подолання безробіття, доводиться стверджувати, що і на теперішній час не запропоновано дієвого універсального механізму запобігання безробіття в Україні та забезпечення ефективної зайнятості. Негативні тенденції на вітчизняному ринку праці, що загострюються проведенням Антитерористичної операції на Сході країни, загальною світовою економічною кризою, політичною та економічною нестабільністю в Україні диктують гостру необхідність продовження наукових досліджень у зазначеному напрямі.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ

Метою статті є проаналізувати сучасний стан вітчизняного ринку праці, з'ясувати особливості

та проблеми економічної активності населення в Україні в умовах фінансово-економічної кризи; оцінити причини безробіття, розподіл безробітних за статтю, місцем проживання та професійними групами, з'ясувати навантаження незайнятих на вільні робочі місця та перспективи можливості працевлаштування безробітних. На основі проведеного аналізу метою було обґрунтування ключових напрямів та розробка практичних рекомендацій щодо забезпечення зростання зайнятості.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

З початку, 90-х ХХ століття, проблема безробіття залишається актуальною і до тепер — у другому десятиріччі ХХІ століття. 27-ий рік актуальної проблеми триває і, на жаль, за останні роки ще більш загострилась. З набуттям України статусу ринкових відносин, ринок праці був і залишається одним з головних видів ринків, оскільки безпосередньо впливає на ефективність функціонування інших. Встановлення нових суспільних відносин, що забезпечуватимуть високий економічний та соціальний розвиток країни, безперечно пов'язані з формування цивілізованого високоефективного ринку праці, адже праця була і залишається вирішальним чинником виробництва і життя кожної людини.

Сучасна концепція використання людських ресурсів, яка була розроблена МОП і прийнята в Україні, передбачає визначення статусу економічної активності конкретних осіб за характером їхньої діяльності у звітному періоді на основі правил пріоритетності, які надають беззаперечну перевагу зайнятості перед безробіттям і безробіттю перед відсутністю активності. При цьому зайнятість визначається за 1-годинним критерієм відпрацьованого у звітному періоді часу, а безробіття — повною відсутністю роботи. Правила пріоритетності забезпечують безпосередній взаємозв'язок між зайнятістю, робочим часом, виробництвом продукції і доходом від трудової діяльності [4].

Як відомо, безробітні, за міжнародними нормами відносяться як до економічного активного, так і до неактивного населення, проте до останніх відносяться безробітні, що не бажають працювати, до активного — ті, що забезпечують пропозицію робочої сили на ринку праці. В Україні, у 2015 році економічне активне населення у віці 15—70 років становило 18097,9 тис. осіб, з яких більшу частину склали чоловіки — 53% та відповідно жінки — 47%. Негативно більшим розривом відрізняється економічна активність населення у селах і містах — у міських поселеннях економічно-активне населення становить майже 70% від загальної чисельності економічно-активного населення та, відповідно 30% селян складають частку економічної активності (табл. 1).

Таблиця 1. Економічна активність населення України за статтю та місцем проживання у 2015 році¹

Показники	Одиниця виміру	Все населення	Жінки	Чоловіки	Міські поселення	Сільська місцевість
Економічно активне населення	тис. осіб					
у віці 15-70 р.		18 097,9	8 564,6	9 533,3	12 430,4	5 667,5
працездатного віку ²		17 396,0	8 180,9	9 215,1	11 990,2	5 405,8
Рівень економічної активності населення	у % до населення відповідної вікової групи					
у віці 15-70 р.		62,4	56,2	69,2	63,1	60,8
працездатного віку ²		71,5	66,5	76,7	72,9	68,8
Економічно неактивне населення	тис. осіб					
у віці 15-70 р.		10 925,5	6 674,7	4 250,8	7 277,8	3 647,7
працездатного віку ²		6 920,6	4 124,7	2 795,9	4 467,3	2 453,3
Рівень економічної неактивності	у % до населення відповідної вікової групи					
у віці 15-70 р.		9,1	43,8	30,8	36,9	39,2
працездатного віку ²		9,5	33,5	23,3	27,1	31,2

Примітка: ¹ Без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим, м. Севастополя та частини зони проведення антитерористичної операції.

² Жінки віком 15—58 років, чоловіки — 15—59 років.

Джерело: [5].

Рівень економічної активності у 2015 р. в Україні складав 62,4% у віці 15—70 років, 71,5% — громадян працездатного віку. Чисельність економічно-неактивного населення складала 10,9 млн громадян у віці 15—70 років та 6,92 млн осіб — у працездатному віці. Відповідно рівень економічної не активності населення складав за цими групами відповідно 9,1% та 9,5%. Знову ж таки вищий рівень неактивності серед жінок — 43,8% на відміну 30,8% серед чоловіків та серед жителів сільської місцевості — 39,2% на відміну 36,9% серед міських жителів.

Зараз рівень економічної активності в Україні — 62,4% залишається вищий, ніж, в середньому для країн ЄС, де він склав у 2016 р. 57,9% і значно

менший від аналогічного показника таких країн як Великобританія — 78,4% у 2016 р., як Данія — 70%, Швеція — 65,8% [6].

За причинами економічної неактивності населення в Україні, динаміка за 2010—2015 р. вказує на те, що чисельність економічного неактивного населення зменшилась на 1,019 млн осіб, проте цей факт не можна оцінювати лише позитивно (табл. 2). Зменшення цього показника, на нашу думку, тісно пов'язане зі смертністю та загальною скороченістю населення України. За причинами неактивності у 2010 р., як і в 2015 р., найбільшу питому вагу складали пенсіонери 48,9% та 53,3% відповідно, на другому місці — студенти, учні денної форми навчання — 25,7% а 22,3% відповідно.

Таблиця 2. Склад економічно неактивного населення України за причинами економічної неактивності у 2010—2015 рр.¹

Роки	Економічно неактивне населення, всього, тис. осіб	у тому числі за причинами економічної неактивності								
		пенсіонери	студенти, учні денної форми навчання	виконують домашні (сімейні) обов'язки, перебувають на утриманні	стан здоров'я	зневрені	не знають, де і як шукати роботу	вважають, що немає підходящої роботи	сезонний характер роботи, сподіваються повернутися на попередню роботу	інші
		у відсотках до підсумку								
2010	11 945,0	48,9	25,7	19,5	1,8	1,4	0,3	0,6	0,6	1,2
2011	11 657,4	49,3	25,0	20,6	1,4	1,1	0,3	0,7	0,4	1,2
2012	11 456,9	50,3	24,6	20,5	1,2	0,9	0,3	0,6	0,3	1,3
2013	11 270,1	51,0	24,8	20,2	1,0	0,9	0,2	0,6	0,2	1,1
2014	12 023,0	53,3	21,5	20,2	1,2	1,2	0,3	0,7	0,5	1,1
2015	10 925,5	53,3	22,3	19,8	1,2	1,0	0,3	0,7	0,3	1,1
2015 до 2010, +/-	-1019,5	4,40	-3,40	0,30	-0,60	-0,40	0,00	0,10	-0,30	-0,1

Примітка: ¹ Дані за 2010—2014 роки наведено без урахування тимчасово окупованої території АР Крим та м. Севастополя, за 2015 рік — без частини зони проведення АТО.

Джерело: розраховано за даними [5].

Таблиця 3. Зайнятість та безробіття населення України за статтю та місцем проживання у 2015 році¹

Показники	Одиниця виміру	Все населення	Жінки	Чоловіки	Міські поселення	Сільська місцевість
Зайняте населення						
у віці 15-70 років	тис. осіб	16 443,2	7 872,4	8 570,8	11 309,0	5 134,2
працездатного віку ²		15 742,0	7 489,0	8 253,0	10 869,5	4 872,5
Рівень зайнятості населення	у % до населення відповідної вікової групи					
у віці 15-70 років		56,7	51,7	62,2	57,4	55,1
працездатного віку ²		64,7	60,9	68,7	66,0	62,0
Безробітне населення						
у віці 15-70 років	тис. осіб	1 654,7	692,2	962,5	1 121,4	533,3
працездатного віку ²		1 654,0	691,9	962,1	1 120,7	533,3
Рівень безробіття населення	у % до економічно активного населення відповідної вікової групи					
у віці 15-70 років		9,1	8,1	10,1	9,0	9,4
працездатного віку ²		9,5	8,5	10,4	9,3	9,9

Примітка: ¹ Без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим, м. Севастополя та частини зони проведення антитерористичної операції.

² Жінки віком 15—58 роки, чоловіки — 15—59 років.

Джерело: розраховано за даними [5].

Значний відсоток економічно-неактивного населення скидають громадяни, що виконують домашні (сімейні) обов'язки, перебувають на утриманні — близько 20% за весь період, а у 2015 р. проти 2010 питома вага їх зросла на 0,3 відсоткових пункти. Значно зменшилась у структурі питома вага осіб, що є економічно-неактивними за станом здоров'я — від 1,8% до 1,2% та зневірених знайти роботу — на 0,4 відсоткових пункти.

Чисельність економічно-активних безробітних України у 2015 р. становила 1,65 млн осіб у віці 15—70 років (табл. 3). Серед них переважають чоловіки — 962,5 тис. осіб на відміну від 692,2 тис. жінок. Безробітних міських жителів у 2,2 рази більше ніж сільських, проте рівень безробіття у сільській місцевості вищий — 9,4% на відміну 9% у містах.

Рівень безробіття населення України (за методологією МОП) за статтю, віковими групами та місцем проживання у 2015 році свідчить про те, що, на жаль, найбільш вразливими віковими групами є молодь. Молоді люди, як правило, шукають роботу вперше або не мають досвіду, рекомендацій, є амбіційними щодо умов умов праці та зарплати, тому рівень безробіття серед них є найвищим — 22,4% — у віці 15—24 роки та 11,2% — у віці 25—29 років. Особливо "страждає" молодь у сільській місцевості, де рівень безробіття громадян у віці 15—34 роки складає 43,5%. Найнижчий рівень безробіття серед осіб віку 60—70 років — близько 0,1%. У групі 35—39 років найменший рівень безробіття серед сільських жителів — 6,6%, найвищий — 7,7% — серед чоловіків. У групі 40—49 років найменший рівень безробіття серед сільських жінок — 7,1%, найвищий — 8,1% — серед чоловіків. У групі 50—59 років найменший рівень безробіття серед жінок — 4,6%, найвищий — 7,9% — серед чоловіків [5].

Безпосередньою причиною трудових переміщень у кожному окремому випадку є невідповідність інтересів і вимог працівника конк-

ретному робочому місцю, а на макроекономічному рівні — невідповідність між існуючим розподілом робочих місць і потребами моделі соціально-економічного розвитку. Не менш негативний вплив на рівень безробіття в Україні має проблема гендерної диференціації попиту на робочу силу та доходів населення України, що розглядається через призму економічного спаду [7].

Разом із зменшенням чисельності безробітних на 59,2 тис. осіб, середня тривалість безробіття в Україні зменшилась на 1 міс. та складає 12 місяців, а середня тривалість пошуку роботи залишається стабільною — 7 місяців у 2015 році. Слід відмітити, що у 2014 р. вона складала лише 5 місяців (табл. 4).

За причинами незайнятості у 2015 р. ситуація є наступною: найбільшу питому вагу серед причин безробіття складають вивільнені з економічних причин — 27,8% та звільнені за власним бажанням, за угодою сторін — 28,9%. Збільшилась у структурі питома вага сезонного звільнення — на 3,6 відсоткових пункти у 2015 р. проти 2010 р. (табл. 5).

У 2016 році за даними Державної служби зайнятості, в Україні було зареєстровано 390,8 тис. осіб (79,6% до відповідного періоду 2015 р.), що свідчить про позитивну динаміку. Найбільше безробітних було зареєстровано за причиною звільнення за угодою сторін — 156,6 тис. осіб, звільнених у зв'язку з закінченням строку договору — 72,3 тис. осіб, звільнених за власним бажанням було 33,7 тис. осіб, вивільнених у зв'язку зі змінами в організації виробництва та військовослужбовці, звільнених за скороченням чисельності або штату без права на пенсію було у 2015 р. 25,7 тис. осіб.

За професійними групами кількість безробітних в Україні в 2015 р. має суттєві розбіжності. За січень — грудень 2016 р. із 390,8 тис. зареєстрованих безробітних найбільше було робітників з обслуговування, експлуатації та контролювання

Таблиця 4. Безробітне населення України (за методологією МОП) за тривалістю пошуку роботи у 2010–2015 рр.¹

Роки	Безробітне населення у віці 15-70 років, усього, тис. осіб	З них особи, які шукали роботу, намагались організувати власну справу		у тому числі за тривалістю пошуку роботи						Середня тривалість пошуку роботи, місяців
		всього, тис. осіб	у % до всіх безробітних	до 1 місяця	від 1 до 3 місяців	від 3 до 6 місяців	від 6 до 9 місяців	від 9 до 12 місяців	12 місяців і більше	
2010	1 713,9	1 648,4	96,2	9,8	24,1	21,6	11,0	9,4	24,1	7
2011	1 661,9	1 608,4	96,8	11,8	27,7	23,2	10,4	6,6	20,3	6
2012	1 589,8	1 542,4	97,0	11,9	25,9	22,4	10,6	7,1	22,1	6
2013	1 510,4	1 473,7	97,6	11,0	26,9	23,8	10,4	6,4	21,5	6
2014	1 847,6	1 801,6	97,5	13,4	31,7	25,1	10,2	6,8	12,8	5
2015	1 654,7	1 617,4	97,7	10,5	23,3	23,9	11,0	7,3	24,0	7
2015 до 2010, +/-	-59,20	-31,00	1,50	0,70	-0,80	2,30	0,00	-2,1	-0,10	0,00

Примітка: ¹ Дані за 2010–2014 роки наведено без урахування тимчасово окупованої території АР Крим та м. Севастополя, за 2015 рік — також без частини зони проведення антитерористичної операції.
Джерело: розраховано за даними [5].

за роботою технологічного устаткування, складання устаткування та машин — 70,4 тис. осіб, на другому місці — 64,5 тис. осіб — законодавці, вищі державні службовці, керівники, менеджери. Найменша чисельність зареєстрованих безробітних була по технічним службовцям та робітних сільського господарства — близько 21 тис. осіб. Слід відмітити, що по всім професійним групам чисельність зареєстрованих безробітних є меншою ніж за аналогічний період 2015 р. (табл. 6).

Вирішення соціальної проблеми зайнятості та безробіття повинно здійснюватися в умовах посилення координуючої та регулюючої функції в діяльності центральних та місцевих органів виконавчої влади щодо ефективного працевлаштування та використання безробітних. Як свідчать дані, у 2016 р. найбільше було працевлаштовано працівників сільського, лісового та рибного господарств — 110,1 тис. осіб та промисловості —

91,7 тис. осіб. Порівняно з аналогічним періодом 2015 р. показники працевлаштування за видами економічної діяльності зросли лише по фінансовій діяльності та державному управлінню. Всього працевлаштовано було 409 тис. осіб (табл. 7).

Навантаження зареєстрованих безробітних на 10 вільних робочих місць залишається високим — 108 осіб. Найбільше на 1 робоче місце — майже 24 безробітних із групи законодавців, вищих державних службовців, керівників, менеджерів (управителів), найменше — 4,5 на 1 робоче місце — кваліфікованих робітників з інструментом [5].

ВИСНОВКИ

Отже, на сьогодні, разом із зростанням відкритого безробіття відбуваються зміни в суспільній свідомості, зростає стурбованість людей загрозою масового безробіття, втрачано

Таблиця 5. Безробітне населення України (за методологією МОП) за причинами незайнятості у 2010–2015 рр.¹

Роки	Безробітне населення у віці 15-70 років, усього, тис. осіб	за причинами незайнятості, відсотків									
		вивільнені з економічних причин	звільнені за власним бажанням, за угодою сторін	звільнені у зв'язку з закінченням строку контракту	сезонний характер роботи	не працевлаштовані після закінчення загальноосвітніх та ВНЗ	виконують домашні (сімейні) обов'язки тощо	стан здоров'я, оформлення пенсії	демобілізовані з військової строкової служби	студенти, учні денної форми навчання	інші причини
2010	1713,9	33,0	27,2	10,0	6,3	15,5	2,4	0,9	1,3	0,2	3,2
2011	1661,9	27,7	30,1	9,2	6,9	18,1	2,5	0,9	1,2	0,2	3,2
2012	1589,8	23,5	34,0	8,4	8,8	16,9	2,5	1,5	1,4	0,1	2,9
2013	1510,4	21,9	34,6	8,1	8,4	16,8	3,8	1,2	1,0	0,2	4,0
2014	1847,6	22,3	31,8	7,8	9,3	16,7	4,6	1,4	0,3	0,6	5,2
2015	1654,7	27,8	28,9	7,5	9,9	16,4	3,7	0,9	0,3	0,1	4,5
2015 до 2010, +/-	-59,20	-5,20	1,70	-2,50	3,60	0,90	1,30	0,00	-1,00	-0,1	1,30

Примітка: ¹ Дані за 2010–2014 роки наведено без урахування тимчасово окупованої території АР Крим та м. Севастополя, за 2015 рік — також без частини зони проведення антитерористичної операції.
Джерело: розраховано за даними [5].

Таблиця 6. Кількість зареєстрованих безробітних за професійними групами в Україні у 2016 році¹ (за даними Державної служби зайнятості)

Показники	Кількість зареєстрованих безробітних на кінець звітного періоду							
	січень – березень		січень – червень		січень – вересень		січень – грудень	
	тис. осіб	% ²	тис. осіб	% ²	тис. осіб	% ²	тис. осіб	% ²
Усього	467,5	92,3	388,9	87,6	341,5	83,8	390,8	79,6
у тому числі								
законодавці, вищі державні службовці, керівники, менеджери (управителі)	64,3	109,0	66,4	110,1	63,2	108,0	64,5	96,2
професіонали	40,2	89,0	35,8	88,3	33,3	84,5	33,2	77,3
фахівці	47,0	92,7	40,1	87,0	36,5	82,3	36,6	74,2
технічні службовці	28,7	94,4	23,4	78,7	20,4	73,5	20,4	67,6
працівники сфери торгівлі та послуг	71,7	91,3	58,5	82,3	50,5	75,8	54,9	74,4
кваліфіковані робітники сільського та лісового господарств, риборозведення та рибальства	23,3	95,7	13,3	87,7	11,2	83,2	21,7	89,4
кваліфіковані робітники з інструментом	48,4	82,2	35,6	74,5	28,8	71,4	35,9	73,4
робітники з обслуговування, експлуатації та контролювання за роботою технологічного устаткування, складання устаткування та машин	72,7	89,6	63,6	93,1	54,8	92,3	70,4	85,4
найпростіші професії*	71,2	90,5	52,2	80,5	42,8	74,4	53,2	74,1

Примітка: ¹ Без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим, м. Севастополя та частини зони проведення антитерористичної операції

² У % до відповідного періоду 2015 р.

* Включаючи осіб без професії.

Джерело: [5].

Таблиця 7. Працевлаштування зареєстрованих безробітних за видами економічної діяльності України у 2016 році (за даними Державної служби зайнятості)¹

Показники	на кінець звітного періоду							
	січень – березень		січень – червень		січень – вересень		січень – грудень	
	тис. осіб	% ²	тис. осіб	% ²	тис. осіб	% ²	тис. осіб	% ²
Усього	102,0	98,3	236,2	94,1	320,5	91,9	409,0	92,0
Сільське господарство, лісове господарство та рибне господарство	35,9	95,4	91,0	93,1	104,3	92,5	110,1	91,9
Промисловість	19,3	97,7	46,6	94,1	66,9	91,8	91,7	92,8
Будівництво	2,7	107,2	6,9	99,9	9,6	98,0	12,0	98,4
Оптова та роздрібна торгівля; ремонт	16,4	94,4	33,4	90,6	48,6	86,6	61,7	86,4
Транспорт, складське господарство, пошта та кур'єрська діяльність	4,7	102,3	9,7	96,5	14,4	92,1	18,0	90,3
Тимчасове розміщування й організація харчування	2,2	86,8	6,0	88,4	9,4	86,1	11,2	84,5
Інформація та телекомунікації	0,8	85,5	1,5	81,0	2,2	81,9	3,0	83,6
Фінансова та страхова діяльність	1,2	131,3	2,3	118,6	3,3	107,5	4,3	102,6
Операції з нерухомим майном	0,8	97,6	1,8	82,7	2,7	81,6	3,4	81,7
Професійна, наукова та технічна діяльність	1,8	98,5	3,3	79,2	4,8	74,5	6,0	77,6
Діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування	1,8	97,4	4,2	99,9	6,2	102,3	8,1	99,5
Державне управління й оборона; соцстрах	5,4	136,2	10,3	118,7	17,2	107,0	27,4	101,9
Освіта	3,5	100,3	6,6	98,1	12,5	93,8	26,8	98,6
Охорона здоров'я та надання соц. допомоги	3,8	100,2	8,8	97,4	12,8	94,7	18,1	94,1
Мистецтво, спорт, розваги та відпочинок	0,5	105,7	1,4	99,1	2,0	98,7	2,6	92,3
Надання інших видів послуг	1,2	92,3	2,4	84,4	3,6	85,1	4,6	86,7

Примітка: ¹ Без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим, м. Севастополя та частини зони проведення антитерористичної операції.

² У % до відповідного періоду 2015 р.

Джерело: розраховано за даними [5].

своїх робочих місць і соціального статусу. Якщо у свій час безробітні ототожнювалися з дармоїдами, "жертвами" політичного та економічного розвитку країни, зараз до них відносяться як до людей, що тимчасово потрапили в скрутне становище та потребують соціального захисту суспільства. Зараз відходять на другий план такі чинники безробіття як НТП, банкрутство і закриття підприємств тощо. Сьогодні, разом із збільшенням кількості вакансій за різними спеціальностями, які потребують підготовки нових і перепідготовки старих кадрів, здатних їх виконувати, почали переважати суб'єктивні фактори безробіття: психофізіологічні особливості особистості та її соціальні характеристики.

На сучасному етапі, тільки соціальне партнерство трьох інститутів: держави, роботодавців та профспілок, з однієї сторони, та настрій і зусилля самого безробітного — з іншої, здатні вирішити комплекс проблем зайнятості у сучасному суспільстві. Враховуючи наявний інформаційний дефіцит щодо динаміки та тенденцій розвитку ринку праці, одним з важливих напрямів у сфері моніторингу соціально-трудових відносин є впровадження маркетингових досліджень та моніторинг зайнятості і безробіття в різних галузях економіки [8]. Головними шляхами сприяння подолання безробіття є: проведення активної демографічної політики; забезпечення молоді житлом; створення нових робочих місць; розвиток підприємництва та фермерства; заохочення населення до самозайнятості; організація оплачуваних громадських робіт; упровадження гнучких режимів праці; профорієнтація і психологічна підтримка населення, особливо молоді; підготовка, перепідготовка й підвищення кваліфікації кадрів; мотивація трудової діяльності.

Література:

1. Thomas Robert Malthus, Principles of Political Economy (London: W. Pickering, 1836): [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://oll.libertyfund.org/titles/malthus-principles-of-political-economy>
2. Білецька Л.В. Економічна теорія (Політекономія. Мікроекономіка. Макроекономіка): навч. пос. — 2-ге вид. перероб. та доп. / Л.В. Білецька, О.В. Білецький, В.І. Савич. — К.: Центр учбової літератури, 2009. — 688 с.
3. Золотих І.Б. Історія економічних вчень: навчальний посібник / І.Б. Золотих. — К.: Центр учбової літератури, 2013. — 186 с.
4. Онікієнко В.В. Ринок праці та соціальний захист населення України: ретроаналіз, проблеми, шляхи вирішення: науково-аналітична монографія / В.В. Онікієнко. — К.: Ін-т демографії та соціальних досліджень імені М.В. Птухи НАН України, 2013. — 456 с.

5. Державна служба статистики України: [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.

6. Евросоюз — уровень экономической активности [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://ru.tradingeconomics.com/european-union/labor-force-participation-rate>

7. Економіка праці й соціально-трудові відносини: підручник / За заг. ред. О.В. Шкільова. — К.: ЦП "Компринт", 2015. — 750 с.: [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://pidruchniki.com/80817/ekonomika/ekonomika_pratsi_i_sotsialno-trudovi_vidnosini

8. Diadyk T. The Role of Marketing in Solving Problems of the Social and the Labour Sphere of Rural Areas / Tatyana Diadyk, Viktoria Khurdei, Volodymyr Pysarenko, Yanina Tagiltseva / redakcja Anna Brzozowska, Bogusława Ziolkowska // ZESZYTY NAUKOWE POLITECHNIKI CZESTOCHOWSKIEJ ZARZADZANIE. — Czestochowa, 2016. — Nr 21. — 112—124.

References:

1. Malthus, T.R. (1836), "Principles of Political Economy", available at: <http://oll.libertyfund.org/titles/malthus-principles-of-political-economy> (Accessed 04 April 2017).

2. Bilets'ka, L.V. Bilets'kyj, O.V. and Savych, V.I. (2009), Ekonomichna teoriia (Politekonomiia. Mikroekonomika. Makroekonomika). [Economics (Political economy. Microeconomics. Macroeconomics)], 2-nd. ed., Tsentr uchbovoi literatury, Kyiv, Ukraine.

3. Zolotykh, I.B. (2013), Istoriia ekonomichnykh vchen' [History of economic doctrines], Tsentr uchbovoi literatury, Kyiv, Ukraine.

4. Onikiienko, V.V. (2013), Rynok pratsi ta sotsial'nyj zakhyst naseleння Ukrainy: retroanaliz, problemy, shliakhy vyrishennia [The labor market and social protection in Ukraine: retroanaliz, problems, solutions], In-t demohrafii ta sotsial'nykh doslidzhen' imeni M.V. Ptukhy NAN Ukrainy, Kyiv, Ukraine.

5. State Statistics Service of Ukraine (2017), available at: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (Accessed 15 March 2017).

6. Trading Economics (2017), "EU — level of economic activity", available at: <http://ru.tradingeconomics.com/european-union/labor-force-participation-rate> (Accessed 04 April 2017).

7. Shkil'ov, O.V. (2015), Ekonomika pratsi j sotsial'no-trudovi vidnosyny [Labor economics and sociolabor relations], TsP "Komprynt", Kyiv, Ukraine.

8. Diadyk, T. and Khurdei, V. (2016), "The Role of Marketing in Solving Problems of the Social and the Labour Sphere of Rural Areas", ZESZYTY NAUKOWE POLITECHNIKI CZESTOCHOWSKIEJ ZARZADZANIE, vol. 21, pp. 112—124.

Стаття надійшла до редакції 05.04.2017 р.